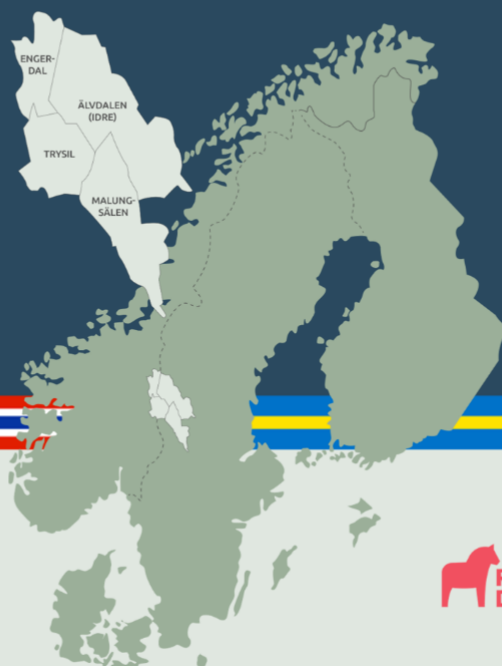

SLUTTRAPPORT

SITE III

Hållbar Internationell Världsdestination 2019-2022

Innhold

Sammendrag/Sammanfattning	3
Abstract	4
Bakgrunn	5
Mål, resultat och förväntade effekter	6
WP2 Hållbar världsdestination	6
WP3 Kompetensdriven världsdestinasjon	8
WP4 Internasjonell världsdestinasjon	10
Prosjektorganisasjon	12
Aktivitetsindikatorer	13
Grenseoverskridende merverdi	13
De horisontella kriterierna	14
Informasjon og kommunikasjon	15
Forankring av prosjektets resultat og effekter	16
Aktiviteter og økonomi	17
Forslag og ideer	21

Sammendrag/Sammanfattning

Utvikling av SITE som grensregionen har vært et viktig strategisk valg gjennom flere generasjoner av Interreg Sverige-Norge programmet. Besöksnäringen är en betydande basnäring i SITE-regionens kommuner, Malung-Sälen, Älvdalen, Trysil och Engerdal. Med en total omsättning på 5,6 miljarder SEK/NOK skapar besöksnäringen i sin helhet värdefulla samhällsekonomiska effekter.

Målsetningen med dette tredje SITE-prosjektet (SITE III) var å bidra til at SITE-regionen blir «**en hållbar, attraktiv och ansvarstagande världsdestination på helår**». Prosjektet startet opp sent i 2019. Allerede i mars 2020 inntraff pandemien. For våre kommuner og besöksnäringen var dette dramatisk. For prosjektet var det lammende. Prosjektledelsen jobbet kun digitalt og møttes ikke fysisk før etter 2 år.

Muligheten for å drive frem innovative prosjekter og prosesser under pandemien (2020-2021) ble vanskelig. Pandemien i kombinasjon med en svært ambisiøs prosjektbeskrivelse gjør at vi derfor ikke kan si at vi fullt ut nådde prosjektets hovedmål. Det vi kan si er at SITE III, på tross av pandemien, har klart å levere gode og viktige resultater og oppnådd flere målsetninger innenfor prosjektets arbeidspakker. Uten et allerede godt etablert SITE-samarbeid hadde det ikke vært mulig.

SITE III har fokusert 3 viktige arbeidspakker. Her er de viktigste resultatene:

Hållbar världsdestination

I SITE III har arbeidet med hållbar/bærekraftig utvikling kommet et langt steg videre. De fire SITE-destinasjonen har, sammen med kommunene, jobbet seg gjennom en omfattende remerking/recertifiseringsprosess og er alle blitt godkjent innenfor den norske ordningen «Merket for Bærekraftig reisemål» for 3 nye år. Bak dette ligger mange gode tiltak, analyser og kartlegginger. Bærekraftarbeidet er godt forankret i besöksnäring så vel som i kommunene, og det finnes organisering og plan for å drive arbeidet videre.

Kompetensdriven världsdestination

Under pandemien ble digital kompetanseheving en mulighet og i besöksnäringen var utvalget av kurs og utdanning stort og lett tilgjengelig. Prosjektet «Skandinavisk måltidsturisme» samlet lokale matprodusentene på begge sider av grensen rundt en felles digital salgs- og møteplass. En omfattende kompetansekartlegging (Opinion AS) beskriver hvilke kompetansehevende tiltak SITE-regionen må iverksette for å fremstå som attraktiv og for å utvikle SITE-regionen til en «Hållbar internasjonell världsdestination». Alle SITE-kommunene anerkjente rapporten som svært interessant. Det tilligger kommunene å ta arbeidet videre.

Internasjonell världsdestination

Med stengte grenser har det ikke latt seg gjøre å jobbe med internasjonalisering som planlagt. I 2022, da pandemien slapp taket, ble det gjennomført tre internasjonale visningsturer til Sälen, Trysil og Engerdal. Studietur med godt læringsutbytte til Zermatt og Chamonix lot seg også gjennomføre. Pandemien ga også et overraskende løft. Økt interesse for naturbasert ferie i eget hjemland ga positiv utvikling, vekst og økt verdiskaping i hele SITE-regionen. Med økt besøk i fjellene har led/stiutveckling for vandring, sykkel, skidor og snøscooter vært viktig. Tiltakene har skapt attraksjon og fornøyde gjester, men også tilrettelagt for å hindre slitasje i naturen fra de mange besøkende. I Engerdal har prosjektet «#Ekte Villmark» gitt et godt løft digitalt og mot fremtidig internasjonalisering.

En viktig konklusjon fra evaluering av prosjektet er at samarbeidsviljen, på tvers av landegrense, kommunegrenser og destinasjonsselskap, har kommet styrket ut av det tredje, men forhåpentligvis ikke siste SITE-prosjekt.

Abstract

The tourism industry is a significant base industry in the SITE* region's municipalities, Malung-Sälen and Älvdalen in Sweden, along with Trysil and Engerdal in Norway. With a total turnover of 5.6 billion SEK/NOK, the hospitality industry, overall, creates valuable socio-economic effects. The development of SITE as a border region has been an important strategic choice throughout several generations of the Interreg Sweden-Norway program.

The objective of this third SITE project (SITE III) was to contribute to the SITE region becoming "a sustainable, attractive and responsible world destination all year round". The project started late in 2019. Already in March 2020, the pandemic Covid-19 struck. For our municipalities and the visitor industry, this was dramatic. For the project, it was paralyzing. The project management only worked digitally and did not meet physically until after 2 years.

The possibility of driving innovative projects and processes forward during the pandemic (2020-2021) became difficult. The pandemic in combination with a very ambitious project description means that we cannot say that we fully achieved the project's main goal. What we can say is that, despite the pandemic, SITE III has managed to deliver good and important results and achieved several objectives within the project. Without an already well-established SITE collaboration, it would not have been possible.

SITE III has focused on 3 important work packages. Here are the key findings:

Sustainable world destination

In SITE III, the work on sustainable development has taken a big step forward. The four SITE destinations have, together with the municipalities, worked their way through an extensive recertification process and have all been approved within the Norwegian system "Marked for Sustainable Destination" for another 3 years. Underlying are many good measures, analyzes and surveys. The sustainability work is well rooted in the tourism industry as well as in the municipalities, and there is an organization and a plan to carry the work forward.

Competence-driven world destination

During the pandemic, digital skills development became an opportunity and in the hospitality industry the selection of courses and education was large and easily accessible. The "Scandinavian food tourism" project brought together local food and beverage producers on both sides of the border around a common digital sales and meeting place.

A comprehensive competency mapping (by Opinion AS) describes which competence-enhancing measures the SITE region must implement in order to appear attractive and to develop the SITE region into a "Sustainable international world destination". All the SITE municipalities recognized the report as being very interesting. It is up to the municipalities to take the work further.

International world destination

With closed borders, it has not been possible to work on internationalization as planned. In 2022, when the pandemic released its grip, three international viewing trips were carried out to Sälen, Trysil and Engerdal. A study trip with good exchange of experience to Zermatt and Chamonix was also possible.

The pandemic also gave a surprising boost. Increased interest in nature-based domestic holidays in the homeland led to positive development, growth, and increased value creation throughout the SITE region. With increased visits to the mountains, trail development for hiking, cycling, skiing, and snowmobiles has been important. The measures have created attraction and satisfied guests but have also been designed to prevent wear and tear on nature from the many visitors. In Engerdal, the project "#Ekte Villmark" (True Wilderness) has given a good boost digitally and towards future internationalization.

An important conclusion from the evaluation of the project is that the willingness to cooperate across national borders, municipal borders, and the destination company, has strengthened the outcome of the third, but hopefully not the last, SITE project.

**SITE is an abbreviation of the tourism destinations Sälen, Idre, Trysil and Engerdal, located on the border of Sweden and Norway.*

Bakgrunn

I SITE-regionen finns norra Europas största turistdestinationer. De stora anläggningarna bidrar starkt till regionens attraktionskraft och tillväxt. De små- och medelstora företagen breddar utbudet och skapar ytterligare arbeidstillfällen. Besöksnäringen är en betydande basnäring i SITE-regionens kommuner, Malung-Sälen, Älvdalen, Trysil och Engerdal. Med en total omsättning på 5,6 miljarder SEK/NOK skapar besöksnäringen i sin helhet värdefulla samhällsekonomiska effekter.

En viktig del i den internationella utvecklingen av SITE-regionen är den privata satsningen på en internationell flygplats. Scandinavian Mountains Airport skapar tilgjengelighet «rakt in i hjärtat» av regionen. Det första internationella planet landet 29 december 2019. Med ett långsiktig ansvar tar prosjektägarna ytterligare ett steg i utvecklingen av den nya storregionen som nu växer fram i Sverige och Norge.

Samspillet mellom kommunene og destinasjonsselskapene over grensen mellom Sälen, Idre, Trysil og Engerdal, har blitt et gjensidig forpliktende partnerskap. Utvikling av grenseregionen har vært et viktig strategisk valg gjennom flere generasjoner av Interreg Sverige-Norge programmet, og nå også i denne perioden.

Prosjektet «Hållbar internationell världsdestination» (SITE III) ska bidra till att SITE-regionen blir en hållbar, attraktiv och ansvarstagande världsdestination på helår. Prosjektet skal styrke besøksnæringen och regionen gjennom FoU og innovasjon i grenseoverskridende infrastruktur og kommunikasjon. Bærekraftige og innovative prosesser skal utvikle det uutnyttede potensialet i regionen. Langsiktig effekt forventes å være stabilisering, men helst økning av folketallet på begge sider av grensen, men også mulighetene for flere helårs arbeidsplasser i et innovativt næringsliv med betydelig entreprenørskap.

Prosjektet startet opp i årsskiftet 2019. Allerede i mars 2020 traff pandemien våre to land. For kommunene og besøksnæringen i vår region var dette svært dramatisk. For prosjektet var det lammende. For om landegrensen fra tid til annen kunne oppleves som et hinder, resulterte pandemien i en bråstopp på langt flere måter enn vi noen gang kunne forestille oss. Besøksnæringen fikk utfordringer som måtte løses på kort tid, både i forhold nedstengning, personalhåndtering og etter hvert begrenset drift med smittevern og påfølgende økonomiske utfordringer for mange. Kommunene fikk nye og krevende oppgaver knyttet til vaksinasjon, smittevern, beredskap og etter hvert administrasjon av økonomiske støtteordninger. Prosjektledelsen jobbet kun digitalt og møttes ikke fysisk før etter 2 år i prosjekt.

Muligheten for å drive frem innovative prosjekter og prosesser under pandemien (2020-2021) ble vanskelig, og til tider umulig. Pandemien i kombinasjon med en svært ambisiøs prosjektbeskrivelse gjør at vi ikke kan si at vi fullt ut nådde prosjektet hovedmål. Det vi kan si er at SITE III, på tross av pandemien, har klart å levere gode og viktige resultater og oppnådd flere målsetninger innenfor prosjektets arbeidspakker. Uten et allerede godt etablert SITE-samarbeid hadde det ikke vært mulig.

Samarbeidsviljen på tvers av landegrense, kommunegrenser og destinasjonsselskap har kommet styrket ut av det tredje, men forhåpentligvis ikke siste SITE-prosjekt.

Mål, resultat och förväntade effekter

Prosjektets hovedmål/syfte har vært:

Efter avslutat projekt är SITE-regionen en hållbar, attraktiv och ansvarstagande världsdestination på helår. Hållbarhetsarbetet genomsyrar alla processer och ett väl genomtänkt arbete för helårsutveckling har ökat tillväxten i alla SITE-kommuner. SITE-modellen effektiviserar ärendehantering och kvalitetssäkrar interna och externa processer. SITE-modellen förenar idéer och delaktighet från lokala kluster på gräsrotsnivå till högre systemnivå.

For å oppnå hovedmålet har prosjektarbeidet vært delt inn i følgende arbeidspakker:

- Hållbar världsdestination (WP2)
- Kompetensdriven världsdestination (WP3)
- Internasjonell världsdestination (WP4)

Under beskrives mål for arbeidspakkene med de viktigste resultatene og effektene fra tiltakene iverksatt.

WP2 Hållbar världsdestination

Mål

Hållbar destinationsutveckling ska ske genom certifiering i enlighet med norska och svenska hållbarhetsverktyg. Hållbarhetsarbetet har utvecklats ytterligare i samverkan med Visit Dalarna och skapat effekter och utveckling i hela länet.

Resultat

SITE er tildelt Merket for bærekraftig reisemål for 3 nye år

De fire SITE-destinasjonen har, sammen med kommunene, jobbet seg gjennom en omfattende remerking/recertifiseringsprosess og er alle blitt godkjent innenfor den norske ordningen «Merket for Bærekraftig reisemål» for 3 nye år. Trysil var først ut i Norge med å godkjennes på ny Standard 3.0 for Bærekraftig reisemål.

SITE har nyttegjort GSTC verktøy og kompetanse

Gjennom samarbeid med Visit Dalarna har SITE-regionen også blitt introdusert for GSTC (The Global Sustainable Tourism Council) sin bærekraftstandard. SITEs prosjektledelse på norsk og svensk side har gjennomført kurs på GSTC sin standard «Destination Criteria». GSTC sitt verktøy GAP-analyse er brukt aktivt i arbeidet med å motivere medlemsbedrifter til å jobbe i en bærekraftig retning. I de svenske kommunene Älvdalen og Malung Sälén har rundebordsamtaler resultert i GSTC GAP-analyser og samarbeid med GSTC-konsult Jeppe Klockarson. Arbeidet har ledet til både god forankring, nye tiltaksplaner og etablering av Green Teams som har ansvaret for å videreføre arbeidet med bærekraft.

Verktøy for å kommunisere bærekraft er utviklet og tatt i bruk

En uttalt utfordring for reiselivet har vært å kommunisere bærekraft mot gjester og lokalsamfunn. Verktøyet for kommunikasjon av bærekraft i reiselivet hjelper reisemålet med dette og er utviklet i et samarbeid mellom Destinasjon Trysil og kommunikasjonsbyrået Awake. Så langt er verktøyet tatt i bruk i Trysil og Engerdal. Verktøyet er av nasjonal interesse og er introdusert på seminar for norske reisemål.

En stor andel av medlemsbedrifter iverksetter tiltak for økt bærekraft

Prosjektets målsetning om at samtlige medlemsbedrifter skal ha startet arbeide med nye bærekraftige løsninger kan ikke bekreftes oppnådd, og målsetningen var nok heller ikke

realistisk. Medlemsundersøkelse gjennomført i de fire destinasjonene i SITE¹ viser imidlertid at en stor andel av medlemsbedrifter iverksetter tiltak for økt bærekraft. Over 90% av bedriftene kildesorterer sitt avfall. Over 50% av virksomhetene har iverksatt tiltak for å redusere energibruken. I tillegg iverksetter mange tiltak for å redusere klimautslipp, tilrettelegge for allmenn tilgjengelighet, har fokus på å handle lokalt og tilrettelegger for helårig sysselsetting. I alt 45 medlemsbedrifter i SITE-regionen er miljø- og bærekraftsertifisert og jobber målrettet med sin bærekraftutvikling. 11 svenske og 2 norske medlemsbedrifter har gjennomført GSTC GAP-analyser og har en plan for sitt bærekraftarbeid fremover. 11 nye medlemsbedrifter i Trysil har startet arbeidet med å bli godkjent som Miljøfyrtårn og sertifiseres innen kort tid. 60 bedrifter sier at de ønsker å starte et arbeid for å bli miljøsertifisert²

Bedre avfallshåndtering på flere områder

Flere gode prosjekter innen avfallshåndtering bidrar til bedre og mer miljøvennlige avfalls løsninger i regionen. I Idre gjorde økt trafikk og besøksrekorder til at bedre avfalls løsninger har blitt realisert i desentraliserte områder. Avfallsgruppen i Sälenfjällen har planert utbyggnad av sortering och återvinning på skidanläggningar och stugområden. I Trysilfjellet har det blitt etablert molok med kildesortering i hytteområder og sentra i et samarbeid mellom regional renovatør, hytteområdene og SITE.

Mer miljøvennlig og forbedret tilgjengelighet til/fra og i SITE-regionen

Sälen og Trysil tilbyr skibuss til sine besøkende. Det er bærekraftig fordi gjester komme til reisemålet med kollektivtransport eller la bilen stå under sitt besøk. Erfaringen viser at jo bedre rutetilbud desto flere benytter tilbudet. Høsten 2022 kom det på plass en 2-års avtale om skibuss også i Idre. Tilbudet starter vinteren 2022-2023 og innebærer skibuss mellom anleggene i Grövelsjön, Idre, og Fjätervålen.

For å sette fokus på tilgjengelighet og miljøvennlig transport ble pilotprosjektet "Fremtidens transportløsninger i SITE-regionen: Pilot Autonome busser i Trysil" gjennomført i Trysil. Prosjektet var innovativt og forskningsrettet og startet et engasjement i SITE for å jobbe med mobilitetsløsninger. Videreføring i hovedprosjekt lyktes ikke, men ideen om å samarbeide om mobilitet i SITE ble tatt videre i «SITE Mobility», et forprosjekt i interreg. med formål å ta frem en hovedprosjektsøknad. Søknad ble sendt interreg. i november 2022.

Koronapandemien satte begrensninger for arbeidet med mobilitet og tilgjengelighet i 2020-2021, spesielt i sammenheng med Scandinavian Mountains Airport.

Effekt

Arbeidet med Merket for bærekraftig reisemål har gitt fornyet engasjement og bred involvering både i reiselivsnæringen og i kommunene. Bærekraft i reiselivet er nå godt forankret på alle 4 SITE-reisemål. Dette er viktig, for har forventningene til reisemålene om økt bærekraft både internasjonale samarbeidskommuner og reiseliv er godt samordnet og organisert for det videre arbeidet med bærekraft i reiselivet. På svensk side er Green Teams etablert med ansvar for å videreføre bærekraftarbeidet på destinasjonene og i kommunene. I Trysil er det etablert en bredt sammensatt "Destinasjons- ledelse" som har ansvar for å koordinere reiselivsutviklingen. I Engerdal samarbeider destinasjonsselskap og kommune tett om bærekraftig utvikling og organiserer seg for merking allerede i 2023.

¹ Medlemsundersøkelse gjennomført i Sälen, Idre, Trysil og Engerdal ifbm merking for Bærekraftig reisemål

GSTC GAP-analyse (Sve) og Miljøsertifisering er godt kjente verktøy for å utvikle bærekraft i bedrifter og kan med fordel jobbes med videre.

Både Trysil og Engerdal er i framkant i Norge i forhold til å inkludere bærekraft aktivt i sin reiselivskommunikasjon. Bærekraftbudskapene kommer godt frem på destinasjonene sine websider. I tillegg løftes det frem nyheter og aktuelle saker i sosiale medier. Bærekraft inngår i reisemålenes strategiske kommunikasjon både lokalt og mot markedene og bidrar med det til å bygge godt omdømme og synliggjøre hvilket samfunnsansvar reiselivet tar. Verktøyet som er utviklet for å kommunisere bærekraft i reiselivet er gjort tilgjengelig for norsk reiseliv.

Forbedrede avfallsløsningen øker kildesorteringsgraden i SITE-regionen og bidrar at belastningen fra reiselivet blir mindre og til en mer miljøvennlig verden.

SITE-prosjektets pilotering på mobilitet i Trysil har skapt forståelse og innsikt i viktigheten av å jobbe mot mer bærekraftig mobilitet både til/fra og i destinasjonene. Prosjektsøknaden «En smart, integrert og bærekraftig grenseregion» ble sendt i november 2022, gjelder for årene 2023-2025 og setter fokus på mobilitet, klimautslipp og reiseliv.

WP3 Kompetensdriven verdensdestinasjon

Mål I SITE-regionen har prosjektet bidratt til å bygge opp en felles grensoverskridende kompetensmiljø på alle nivåer i hele utdanningstrappen. Prosjektet har bidraget til innovative læremiljøer i nære samarbeid med FoU, næringslivet, andre eksterne prosjekter og eksisterende utdanningsordninger.

Resultat **Utdanningsinnsatser**
I prosjektperioden har besøksnæringen i SITE-regionen hatt et bredt utbud av utdanningsinnsatser. Med pandemi, nedstengning og den påfølgende digitaliseringen i næringslivet ble kompetanseheving en mulighet som mange benyttet. Kurs og utdanning relatert til besøksnæringen ble tilbudt både fra nasjonalt, regionalt og lokalt hold. Medlemsundersøkelser gjennomført i alle de 4 destinasjonene viser stor deltagelse. Slik sett har pandemien gitt et kunnskapsløft for reiselivet. I SITE-sammenheng har det blitt invitert til kompetansegivende seminarer etter pandemien, så som «Post covid»-seminar med Kairos Future, Idredagen og foredrag om kommunikasjon av bærekraft med Awake.

Doktorander og forskningsmiljø

En prosjektmålsetning var at doktorander skulle finnes på plass i SITE-regionen og at tilgjengeligheten med en internasjonal flygplats skulle kunne skape direkte nærhet til spesialistkompetens og muliggjøre etablering av forskningsmiljø for besøksnæringen. Målsetningen er ikke oppnådd. Dels som følge av pandemi og stengt flygplats. Men samarbeidet med Høgskolan i Dalarna har vært godt og prosjektet har fått tilgang til utredninger og forskningsinnsatser innen blant annet mobilitet. Samarbeidet med Høgskolan i Dalarna er planlagt videreført og forsterket i søknaden om nytt SITE-prosjekt³. Her kan det finnes et potensiale for etablering av et sterkere forskningsmiljø i vår region.

³ Opinion AS: SITE III - Regionalt kompetansebehov i et 10-20 års perspektiv

Kartlegging av kompetansebehov

I samarbeid med Opinion AS har det blitt tatt frem en interessant og omfattende kartlegging og analyse av hvilke kompetansehevede tiltak SITE-regionen må iverksette for å fremstå som attraktiv for både fastboende, besøkende og bedrifter. Analysen er gjort med utgangspunkt i målsetningen om at SITE-regionen skal utvikles til en «Hållbar internationell världsdestination».

Sammenholdt med de krav og forventninger (behov) som de tre nøkkelmål-gruppene har, peker gapanalysen mot behov for kompetanse innenfor innovasjon, kommunikasjon og markedsføring, forvaltning av incentivordninger og tildeling av støttemidler, kulturformidling og samferdsel og infrastruktur- planlegging. En hovedutfordring vil trolig være å samordne de ulike kompetanse- områdene slik at man følger en felles plan for hele regionen. Tiltakene som må iverksettes for regionen er innenfor fem hovedakser: finansiering, digitalisering, akademisering, bemanning og kommunikasjon. Alle de fire SITE-kommunene anerkjente rapporten som svært interessant, og det tilligger kommunene å ta dette arbeidet videre.

Grenseoverskridende fagutdanning

I samarbeid med b-solution/EU har en ekspertgruppe sett nærmere på grenseoverskridende utfordringer innen fagutdanning i vår region. Tiltakene i rapporten vil bli fulgt opp av Grensekomiteen Innlandet Dalarna.

Måltidsturisme - Skandinavisk måltidsopplevelse

Innen temaet innovative matmiljøer med fokus Skandinavia har et interessant prosjekt blitt etablert i SITE-regionen. Lokale mat- og dryckes- leverantörer i hela SITE-området har kartlagt och aktörernas behov har identifierats. Utveckling av en gemensam digital mötesplats har tagits fram där aktörerna marknadsförs.

För att stödja producenternas gränsproblematik kring försäljning av mat och dryck över gränsen har ett samarbete med Gränskommittén inletts.

Arrangementet Trysil FoodFest ble gjennomført første gang i 2021 i samarbeid med SITE-prosjektet. Tiltaket støtter oppunder ønsket om å utvikle det skandinaviske matmiljøet, og på FoodFest kan lokale mat- og dryckesprodusenter få presentert og solgt sine produkter. Arrangementet hadde 18 lokale utstillere og 10.000 besøkende første året.

Målsetninger ikke oppnådd

- Modeller för att validera och kvalitetssäkra utbildningsnivån i besöksnäringen er ikke utviklet og vi klarer ikke å se hvilken instans som skulle kunne ta en slik rolle i vår region.
- Med pandemi, stengde gränser och en mycket pressad besöksnäring har utveckling av ny värdsutbildning inte varit realistisk å gjennomføre. Besöksnäringen har ikke prioritert og ikke hatt kapasitet til å ta del i utviklingsoppgaven.
- Tillströmningen av nyanlända kulminerade 2015 under SITE II. Vid starten av SITE III stängde fjällföretagen ned pga pandemin. Aktörer som hade nyanlända hos sig under SITE II har kontaktats av SITE III, men intresse eller snarare förutsättningar saknades under rådande situation att åter ta emot nyanlända. Därför prioriterades ingen återuppstart av att vidareutveckla projektet "fjälljobb" för nyanlända.

Effekt

Pga den store tilgangen på kurs og utdanningsmuligheter, mye av det gratis, tror vi at pandemien på mange måter har gitt et kunnskapsløft for besøksnæringen i vår region.

Rapporten «SITE III - Regionalt kompetansebehov i et 10-20 års perspektiv» viste kommunene en måte å tenke og iverksette tiltak på som kan være verdifullt i fremtiden, gitt at kommunene organiserer seg for å iverksette tiltak.

Samarbeidet med CetLer og Högskolan i Dalarna ligger an til å kunne videreføres i et eventuelt nytt SITE-prosjekt, noe som blir veldig viktig i sammenheng med blant annet mobilitetsutvikling.

WP4 Internasjonell verdensdestinasjon

Mål Landsgränsen är inte längre ett hinder, utan en tillgång med ett brett utbud och olika kulturer väl samlade, samt en attraksjon i sig. Hållbarhet, tillgänglighet, säkerhet och ett gott värdskap är värdeord som ger SITE-regionen viktiga konkurrensfördelar.

Resultat Internasjonalisering og pandemi

Vårt SITE-prosjekt rakk knapt nok å starte, før pandemien rammet våre land. For reiselivet i vår region var dette svært dramatisk og lammende. Om landegrensen fra tid til annen kunne oppleves som et hinder, ble det i lange perioder bremset på grensen mellom Norge og Sverige i 2020 og 2021. SITE-regionens storsatsning på internasjonale gjester fikk dermed en brå stopp da pandemien kom. 29 desember 2019 landet det første internasjonale flyet på Scandinavian Mountains Airport. Fra nedstengningen 12. mars 2020 til sesongslutt 5. april gikk det kun fem fly. Foran vintersesongen 2020/21 var det lagt opp til 388 flyginger. De endte på 12. Før sommeren 2021 var det planlagt 52 flyginger, men det landet kun åtte fly.

Med stengte landegrenser i 2020 og 2021 måtte nordmenn feriere i Norge og svenskene feriere i Sverige. Interessen for naturbasert ferie i eget hjemland eksploderte og alle våre fire destinasjoner opplevde positiv utvikling, vekst og økt verdiskaping i sommerperiodene. Det var lite tid til å forutse det som kom, og destinasjonene og deres virksomheter hadde nok med å tilrettelegge for og ta vel imot alle som kom.

Mange guidevirksomheter som rettet sine produkter mot internasjonale gjester, ble derimot svært skadelidende under pandemien. Flere virksomheter valgte eller ble tvunget til å avvike. To forsøk på å skape aktivitet i Guidenettverket på norsk og svensk side lyktes ikke. Grenseoverskridende samarbeid om paketering, naturbasert produktutvikling og utvikling av småskalig virksomhet var derfor ikke gjennomførbart.

#Ekte villmarksopplevelser

Lokalt innenfor hvert reisemål var mulighetene for utvikling vært større. Destinasjon Trysil Engerdal reviderte sin strategi i starten av SITE-prosjektet. Strategien ledet til etablering av prosjektet «#Ekte villmarksopplevelser» hvor SITE har bidratt med prosjektkoordinering og støtte på delprosjekter. Målsetningen var «flere kassa-apparater» og økt verdiskaping. Tiltakene som ble gjennomført har skapt både samarbeid, produktutvikling, paketering og nye arbeidsplasser i vintersesongen. I tillegg har destinasjonens webside blitt revidert og er nå mer målgruppe- og salgsorientert. Dette styrker den digitale kommunikasjonen både nasjonalt og internasjonalt. Et arbeid med merkevarebeskrivelse ble lagt til grunn for revisjon av grafisk profil som igjen ble tatt ut i den digitale kommunikasjonen. Prosjektet har totalt sett gitt Engerdal et reelt løft inn mot fremtidig internasjonalisering.

Et delprosjekt i utvikling av guidede opplevelser i regionen har vært prosjektet «b-solution/EU» hvor en ekspertgruppe har utredet problemstillingen knyttet til krav om tollbeskatning av dyr som inngår i guidede opplevelser over grensen mellom Norge og Sverige. Kravet om fortolling av dyrene ved alle grensepasseringer hindrer reiselivet i å utvikle grenseoverskridende opplevelser. EU-rapporten har enkelte forslag til tiltak, og Grensekomiteen Innlandet Dalarna er bedt om å følge opp tiltakene.

Bærekraftig ledutveckling

Med økt besøk i fjellene, har det under pandemien vært stort fokus på ledutveckling og utvikling av spennende, unika och säkra opplevelser året rundt för vandring, cykel, skidor och snøscooter. Det har blitt gjennomført tiltak for å skape attraksjon og fornøyde gjester, men også for å sikre tilrettelegging og bærekraftig utvikling slik at uønsket belastning fra de mange besøkende kunne unngås.

Ledutvecklingen har skapt affärsutveckling för såväl naturturismföretag som nya matställen. Lokala servicepunkter och småskalig handel har også hatt nytta av utvecklingen. Flere gode prosjekter er gjennomført i vår region i prosjektperioden, noen med støtte fra SITE-prosjektet og noen uten prosjektets involvering.

- Destination Sälenfjällen började lägga spång med ideella krafter för fyra år. Idag ligger det 15 kilometer spång längs Högfjällsturen och Köardalsleden, som fått tummen opp av Funktionsrätt Dalarna, som testat cykel med stödhjul. Spångerna är byggda med lokale Fiskarhedens prima kärnvirke, så inte en droppe impregnering. Under åren har man genom att avstå impregnerat virke INTE kört ut 19 ton kemikalier på fjället.
- I Idreområdet finns behov av flere leder för vandring, cykel, skidor och skoter vilket man försöker anlägga i samförstånd med Idre sameby för att undvika störning för renbete och kalvning. Grövelsjöns turistförening har under sommar och höst 2019–2021 bytt ut spänger i området för att skydda naturen. Fulufjäll som invaderades av besökare sommartid under pandemiåren har erfarit stort slitage på fjället och vid "old Tjikko" har hela vegetationen trampats bort, så nu har man byggt spänger och terrasser runt trädet som skydd för dess rötter.
- I Engerdal har utviklingen av vinterleden/snøscooterleden vært viktig. Gjennom prosjektet #Ekte villmark har leden skapt både økt lokalt samarbeid, nye produkter, bedriftsutvikling og ny verdiskaping. Paketering og utprøving av digital markedsføring har gitt viktig erfaring og ny innsikt som reisemålet kan bygge videre på etter prosjektets slutt.
- I Trysil har samarbeidet om utvikling av sykkelproduktet fortsatt med full kraft gjennom pandemien. Trysil har tatt en ledende posisjon som sykkeldestinasjon i Norge, og dette kom veldig heldig ut når mange nordmenn skulle feriere i eget land. Også her har bruken av vandringsleder økt drastisk under pandemien. For toppturen «Skagsvola» med over 10.000 besøkende, var besøksstrategi utarbeidet tidlig, og arbeidet med å tilrettelegge for mye besøk har gått over år. Siste tiltaket i 2020 var bygging av sherpatrapp opp steinura for økt tilgjengelighet for alle.

Post-pandemi

Pandemien ble langvarig og skapte mye usikkerhet i forhold til hvordan reiselivet ville se ut etterpå. I samarbeid med Kairos Future arrangerte SITE og destinasjonsselskapene seminarer på begge sider av grensene. For reiselivsnæringen var dette viktig kunnskap å få i all usikkerheten, og ga grunnlag for diskusjoner innen hver destinasjon i planlegging av «veien videre» etter pandemien.

Endelig: Tiltak for internasjonalisering i 2022

I 2022 kom endelig muligheten for å invitere internasjonale samarbeidspartnere til SITE-regionen. To grenseoverskridende visningsturer for turoperatører ble gjennomført i juni og august i samarbeid med Skistar for å promotere sommeropplevelsene i Trysil og Sälen. I alt deltok 18 representanter fra NL, UK, ES, DE, SE og DK. En mindre «Fam-trip» til Trysil og Engerdal ble gjennomført i september

SITE-prosjektets Studiereise til de to verdensledende året-rundt destinasjoner Zermatt og Chamonix var også viktig som del av SITEs internasjonaliseringsarbeid.

Hensikten med reisen ble innfridd gjennom å studere hvordan alpedestinasjonene jobbet med bærekraftsspørsmål, mobilitet og året-rundt utvikling, tre områder SITE-samarbeidet også har stort fokus på.

Effekt

Pandemien gir SITE-regionen et løfter sommer og høst

På noen måter kom SITE-regionen forsterket ut av pandemien. Interessen for naturbasert ferie og besøk i fjellene har gitt hele regionen et løft i forhold til å være salgbare også sommer og høst. Mulighetene for natur- og kulturbaserte opplevelser som reiseanledning har økt, og potensialet er til stede i et internasjonalt marked.

Nye samarbeidspartnere

Tre internasjonale visningsturer sommer og høst 2022 er verdifullt og vil kunne gi gjester til vår region sommer og høst via flyplassen.

#Ekte villmarksopplevelser

Prosjektet har løftet Engerdal til å fremstå digitalt som et tydelig og bærekraftig villmarksprodukt. Økt samarbeid har gitt nye arbeidsplasser og økt verdiskaping hos aktørene langs «Vinterleden». Dialog med flyplassen gir fremtidshåp.

Prosjektorganisasjon

Prosjektet har blitt ledet av hovedprosjektleder på svensk side i samarbeid med prosjektleder på norsk side. Prosjektledare och projektmedarbetare har tillsammans utgjort det operativa projektteamet i SITE III. Prosjektteamet har haft styrning av styrgruppen.

Hovedprosjektleder på svensk side har vært fullt ansatt, men har dekket to stillinger og i perioder vært eneste ansatt i prosjektet på svensk side. Fra 2021 har en prosjekt-medarbeider på deltid bidratt betydelig. Det har også vært knyttet en økonomifunksjon på 20% til prosjektet.

Prosjektleder på norsk side har vært på engasjement og jobbet deltid i prosjektet.

Prosjektgruppen på norsk side har hatt god operativ støtte fra destinasjonslederne i Trysil og Engerdal i tillegg til næringskonsulent i Trysil kommune.

Målgruppe

Små och medelstora företag är projektets primära målgrupp. Destinasjonsselskapene i Sälen, Idre, Trysil og Engerdal har til sammen over 500 medlemsbedrifter, og disse har vært nedslagsfelt for aktiviteten i dette prosjektet.

Fördelar och utmaningar

Destinationsledarna på norsk sida, som ingår i styrgruppen, ingår även i projektteamet vilket är en stor fördel, med ökad insyn och engagemang som underlättar samarbete och samordning mellan olika insatser. Det gjør også at prosjektet jobber i etablerte strukturer, og ikke utenpå de. De opprinnelige projektledarna på både svensk och norsk sida slutade i projektet redan under första verksamhetsåret. På svensk side gjordes ett misslyckat försök att rekrytera ny projektledare, som väl på plats valde att säga upp sig efter mindre än två veckor. Detta har

inneburit att hållbarhetskoordinatorerna på båda sida gränsen även fått vara tillförordnade projektledare under 2/3 av projekttiden och därmed har båda sidor varit underbemannade vilket inte gynnat framdriften.

På svensk sida har projektteamet stärkts upp av en student med lång erfarenhet från besöksnäringen och som parallellt utbildade sig till affärsutvecklare. Hon har även gjort sina perioder av LIA-praktik i både SITE-projektet och i Destinasjon Trysil och varit till stor hjälp och nytta.

På svensk sida finns också ekonomistöd från kommunen på 20%, vilket har varit helt essentiellt.

Aktivitetsindikatorer

Namn	Målvärde	Resultat	Kommentar
Antal företag som får stöd	min 100	165	Utöver de 165 som fått stöd individuellt, så omfattas och berörs ca 587 medlemsföretag av arbetet med hållbarhetscertifiering av samtliga 4 destinationer.
Antal företag som får stöd för att introducera för företaget nya produkter	Min 80	59	
Antal företag som deltar i gränsöverskridande, transnationella eller interregionala forskningsprojekt	20	0	
Antal forskningsinstitut som deltar i gränsöverskridande, transnationella eller interregionala forskningsprojekt	3	3	Högskolan Dalarna, SINTEF, TØI (Transportøkonomisk institutt)
Demonstrations- och testprojekt	4	4	Bærekraftig kommunikasjon, Pilot Autonomous Trysil Skandinavisk måltidsoplevelse Avfall-Särna
Antall deltakende organisasjoner i grenseoverskridende forskningsprosjekter	5	5	Malung-Sälens kommun, Älvdalens kommun, Trysil kommune, Engerdal kommune og Visit Dalarna
Långsiktiga formaliserade samarbeitsavtal mellom ulike forskningsinstitut	2	1	Högskolan Dalarna: CeTLeR - Centrum för besöksnärforskning

Grenseoverskridende merverdi

Gränsen som resurs

Skandinavisk måltidsturism – ett viktigt samarbetsprojekt inom SITE III har lyckats behålla och stärka viljan att samarbeta mellan kommunerna. Samtidigt ger projektet gränsöverskridande mervärde både i förhållande till gränsen som resurs och utnyttjande av kritisk massa.

Rapporten med kartläggningen av "Regionalt kompetansebehov i et 10-20 års perspektiv" ger ett framtida möjlighetsperspektiv. Det är upp till kommunerna i SITE att tillsammans arbeta för mervärde i förhållande till gränsen som resurs.

Norsk metodik for h  lbarhetsarbeide har varit ett bidrag till svensk sida, medan GSTC-baserade GAP-analyser som tilleggag  ngss  tt på den svenska sidan har varit användbar for den norske sidan.

Flytrafikken er tildels igang igjen efter pandemien på Scandinavian Mountains Airport.

Det grenseoverskridende arbeidet med    bringe internasjonale gjester til v  r destinasjon kan med det tas opp igjen. Ved ankomst flyplassen fordeler gjestene seg ut i de ulike SITE-destinasjonene, først og fremst S  len og Trysil.

Takket være det gode, grenseoverskridende samarbeidet mellom SITE-kommunene, har man på kort tid kunnet gå sammen om en felles søknad til Interreg med målsetning om    jobbe langsiktig med mobilitet gjennom Interreg. Initialt med f  rstudien "SITE Mobility" under jan-sept 2022 som ligger til grunn for den nye ansökan om en längre prosjekttid 2023-2026. Alle kommunene har vært involvert og støtter med personressurser og penger i både forprosjektet og pågående ansökan.

Utnyttjande av kritisk massa

Båda projektaktiviteterna "Skandinavisk M  ltidsopplevelse" og "Regionalt kompetansebehov i et 10-20 års perspektiv"   r eksempel d  r underlaget utg  r företag från alle 4 SITE-kommuner. Delprosjekten vidgar dels den regionale markeden for mat- og dryckesproducenter og dels identifiseres kompetensbehovet og dess orsaker og f  ruts  tninger som synligg  r at alle 4 kommuner har liknende utfordringer med bemanning i framtiden.

  verbryggende av gr  nshinder

I samarbeide med b-solution/EU gjordes under 2021 två f  rstudier, dels om gr  ns  verskridende utfordringer kring yrkesutbildninger som verksamheterna i SITE-regionen   r i behov av, dels de utfordringer som finnes for akt  rer innen aktivitetsbaserte opplevelser i f  rhold til gr  nspassasjerer mellom Norge og Sverige. Både f  rstudierna viste at behovet finnes av fortsatte innsatser for disse utfordringer.

Det   r ogs  a juridisk og økonomisk en utfordring    selge lokalprodusert mat og dryck og ettersom det finnes gr  nshinder både g  llende utbildninger og at selge mat og dryck   ver gränsen. så har SITE i både disse delprosjekt delvis involvert Gr  nskommitt  n i samarbeidet.

De horisontella kriteriene

Hållbar utvikling

Arbeidet med hållbar utvikling på alle 4 destinationerna skaper engagemang og förståelse for framtida utfordringer og m  glichheter i framtiden både i kommunerna og blant medlemsf  retagene. Samordning av ulike aktørers h  lbarhetsarbeide innen respektive kommun har inkludert i lokale handlingsplaner på svensk sida, vilket tydeligg  r ansvarsfordeling, priorit  ringer og oppfølging. Samtidig bygges det opp og etableres faste Green Teams i resp. kommun som har ansvar for framdrift, gjennomf  rande og oppfølging. Disse grupper kan även samarbeide og drar nytte av varandra   ver kommun- og landsgr  ns. Green-teamene bygges med bredde og består av representanter från både det offentlige og private samt representanter från allmänheten via organisasjoner og f  reninger. Arbeidet   r under oppbygging og fortsetter i og med at kommunerna nu oppdaterer sine lokale handlingsplaner inför 2023.

I og med Bærekraftig reisemål Standard 3.0 som etterspør reisemålets "destinasjonsledelse", med ansvar for    samordne reiselivsutviklingen og sikre bred forankring i arbeidet med bærekraftig utvikling, så kommer SITE-regionens samtlige sertifiserte destinationer, at behøve identifisere og beslutte hvem som tar ansvar for samordning og framdrift.

I Trysil ble det besluttet i juni 2022 at styringsgruppa trer inn som destinasjonsledelse och att Trysils reiselivsstrategi 2030 legges til grunn for destinasjonsledelsens oppgave.

Lika möjligheter och icke-diskriminering

I samband med uppsökande verksamhet och identifiering av alla mat- och dryckesproducenter i SITE-regionen i SITEs delprosjekt "måltidsturism", uttryckte aktörer sin uppskattning, då flera aldrig har blitt inbudna, besøkt eller inkluderats i tidligere utviklingsinnsatser kring matmiljøer, där endast medlemsföretag fått vara med. Många aktörer är mycket små och har inte resurser, mer än att genomföra sin egen verksamhet och är därför mycket taktsamma för det stöd de fått.

Studenter, oavsett bakgrund – både på Högskolan Dalarna samt andra lärosäten, som läser Affärsutveckling inom Besöksnäring, Hållbar destinationsutveckling och Projektledning, har involverats i SITE:s arbete med undersökningar, hållbarhetscertifieringsarbete, förstudier, LIA-praktik (LIA = Lärande i Arbete) både i SITE-projektet och i destinationsbolag.

Målet att projektet ska vidareutveckla det som tidigare projekt påbörjat med väl utvecklad samverkan mellan det offentliga och näringslivet, för att matcha nyanlända och invandrare med jobb i besöksnäringen, har varit en utmaning under pandemin, när många verksamheter legat på sparlåga eller helt nere. Under 2022 har dock behovet av att anställa ökat och SITE anordnade i samarbete med Samverkanshuset ett jobbtorg under en företagsmässa, där arbetsgivare och arbetstagare nu åter kunde mötas, där speciellt elever från SFI bjöds in.

Jämställdhet

Besöksnäringen är en relativt jämställd bransch ur ett könsfördelningsperspektiv.

Projektets organisation i både styrgrupp och projektteam består av båda könen, med en liten övervikt av män i styrgruppen och flere tjejer i projektteamet. Att använda könsneutrala bilder och beskrivningar i informationsmaterial har varit en självklarhet och få en bra spridning på deltagare på olika aktiviteter har varit en strävan.

Informasjon og kommunikasjon

Information om projektet har främst kommunicerats via hemsida och Facebook samt muntligt vid digitala och fysiska möten. De har varit övervägande digitala möten, då större delen av projektperioden påverkades av pandemins restriktioner. Att projektet fått stöd från Europeiska regionala utvecklingsfonden och andra aktörer framgår tydligt genom Interreg-logotypen på både hemsida, Facebook, annonsering, rapporter, presentationer, inbjudningar, program, film och bildspel.

Facebook

Facebook når många människor med låg resursanvändning, så SITE-destinationens Facebooksida har varit den viktigaste informationskanalen för att kommunicera projektets aktiviteter och kontakt med medlemsföretagen som primärt skett via destinationsbolagens egna kanaler.

SITE:s Facebook-sida har successivt fått 993 följare och har, främst under certifieringsarbetet som hållbara destinationer, även använts som plattform för att lättare kunna sprida och dela enkäter och undersökningar för olika målgrupper.

<https://www.facebook.com/sitedestination/>

Hemsida

SITE:s egna hemsida används primärt för att beskriva fakta kring projektets fokusområden, organisation, samarbetspartners och medfinansierare. Nyheter och resultat från olika aktiviteter lyfts också fram på hemsidan:

<https://sitedestination.eu/>, som pekar mot de språkpassade sidorna för svenska och norska:
<https://sitedestination.eu/se/> och <https://sitedestination.eu/no/>

Det har också varit viktigt att SITE, som projekt, även syns på övriga projektaktörers plattformar, ex:
<https://malung-salen.se/naringsliv-foretag-och-jobb/site-3-projektet>

Det mänskliga mötet – mun till mun

Även muntlig information om projektet och certifieringsarbetet har skett genom deltagande vid flera företagsfrukostar anordnade av både Älvdalens- och Malung-Sälens kommuners företagsnätverk och i medlemsmøter i destinasjonsselskapene i Trysil og Engerdal. Egna arrangerade WorkShops, konferenser och företagsmässor samt deltagande i andras har varit andra viktiga arenor för SITE att informera om projektets arbetsområden.

Förankring politiskt

Även om politiken ursprungligen tagit beslut om att genomföra projektet, så är det nog så viktigt att politiker över partigränserna får insyn i pågående projekt och därtill träffas över kommungränserna, vilket annars endast kommunalråd/ordfører gör som ingår i styrgruppen. En studieresa runt i hela SITE-regionen var inplanerad i början av projektperioden, men fick flyttas fram pga den stängda landsgränsen. I väntan på att kunna genomföra den fysiska rundresan anordnades en "digital resa" i workshop-format, då det var viktigt att både förankra och informera om pågående projekt.

Våren 2022 kunde politikerresan äntligen genomföras och samlade 40 deltagare.

Rundresan i SITE-regionen startade och slutade på Scandinavian Mountains Airport, med stopp i Sälenfjällen, Idre, Engerdal och Trysil. Under resan lyftes pågående aktiviteter fram och lokala aktörer bjöds in och fick redogöra för sina utmaningar och planer framåt.

Synliggöra Hållbarhet – utan Greenwashing

En uttalad utmaning för turismen har varit att kommunicera hållbarhet till gäster och lokalsamhällen. SITE har i ett pilotprojekt under projektperioden utvecklat verktyg som hjälper destinationer att kommunicera hållbarhet inom turismen. Verktyget har tagits fram i samarbete mellan Destinasjon Trysil och kommunikationsbyrå Awake. Verktyget är av nationellt intresse och introducerades vid ett seminarium för norska destinationer i juni 2022 och kan med fördel även användas i Sverige.

Som en del i certifieringen som hållbara destinationer finns det även krav på att både kommuner och destinationsbolag lyfter fram lokala företag som är hållbarhetscertifierade samt synliggör hela destinationens egen hållbarhetscertifiering. Alla är inte i mål med detta ännu och därför finns åtgärd i handlingsplanen som är kopplad till certifieringen för att alla ska komma i gång. Några som redan är på gång är Trysil som tog det nya kommunikationsverktyget i bruk: <https://www.trysil.com/Barekraftig-reisemal/>

Avslutningskonferens - information vid projektslut

Uppsummering av projektets genomförda aktiviteter och resultat och "överlämna" för vidareföring gjordes vid avslutningskonferensen "Til topps i SITE-regionen 2022" i Trysil med 140 deltagare, som hade nytta av att delta på konferensen och för många deltagare var informationen om SITE ny och intressant.

Forankring av prosjektets resultat og effekter

Bærekraftig reiselivsutvikling

Arbeidet med Merket for bærekraftig reisemål resulterte i godkjent remerking for alle de 4 SITE-destinasjonene. Videreføring av dette arbeidet er sikret frem mot ny remerking etter 3 år. I Engerdal tar

Destinasjon Femund Enger ansvaret for videre utvikling sammen med Engerdal kommune. I Trysil er det etablert en bredt sammensatt destinasjonsledelse som sammen styrer utviklingen av reiselivet. Trysils reiselivsstrategi og tiltaksplan sikrer fremdrift mot remerkning. I Sälen og Idre er det etablert Green Teams som ansvarer for det videre hållbarhetsarbeidet i tråd med fremtatte handlingsplaner. Det gjenstår imidlertid avklaring på økonomiske ressurser til bærekraftarbeidet i de fire kommunene.

SITE-samarbeidet er sterkere enn noen gang

SITE III har ytterligere styrket samarbeidsevnen og -viljen i SITE-regionen, både innen og mellom kommunene og destinasjonene. Spesielt har kommunene vært mer aktive i dialogen seg imellom, noe vi tror er en varig effekt.

Søknad om SITE IV: En smart, integrerad och bärkraftig gränsregion

Ny søknad er sendt interreg. Et SITE IV vil kunne støtte oppunder flere av prosjekresultatene og sikre effekt og videreføring, blant annet:

- Prosjektet «Måltidsturism – Skandinaviske matopplevelser» følges opp av SITE IV's søknad som ønsker å jobbe videre med samarbeid med lokale matprodusenter for å øke deres muligheter til å nå ut med produktene sine gjennom smarte forretningsmodeller, felles transport og digitale verktøy for produktleveranser i regionen
- Kompetanseområdet er også berørt i SITE IV og vil kunne knytte til seg og jobbe videre med Opinion sin rapport «Regionalt kompetansebehov i et 10-20 års perspektiv» :
- Fremtidens mobilitetsutfordringer er berørt i SITE III. Gjennom pilotprosjekt og forstudie til interreg ble grunnlaget lagt for å videreføre dette arbeidet i et mulig SITE IV. Mobilitet, elektrifisering og digitalisering er områder som er fokusert i SITE IV-søknaden

Prosjekt «Ekte villmark» med merkevare, digitalisering, produktutvikling og paketering

Prosjektet ble gjennomført og ledet av Destinasjon Femund Engerdal, men med støtte fra SITE-prosjektet på kompetanse, tid og ressurser. Utviklingsarbeidet videreføres, og planen er å søke økonomisk støtte til videre prosjektutvikling og kompetansekjøp innenfor norske støtteordninger i reiselivet.

Grensehinder: 2 rapporter fra ekspertgrupper i ordningen B-solution

SITE III har fått utarbeidet 2 rapporter ved hjelp av EU sin ordning B-solution. Rapportene på henholdsvis fagutdanning og hinder med dyr over grensen er overført Grensekomiteen Innlandet Dalarna for videre oppfølging.

Overføring av erfaringer fra SITE III-prosjektet til mulig fremtidig SITE IV

Ved hjelp av et spørreskjema er det gjennomført en evaluering av SITE III-prosjektet. 14 av i alt 17 personer i styringsgruppe og prosjektledelse har gitt sine innspill. Rapportene vil bli gjort tilgjengelig for styringsgruppen til bruk ved oppstart av et ev. nytt interreg.prosjekt.

Samarbeid med andre Interreg-prosjekter og/eller andre EU-finansierte prosjekter

I pilotprosjektet «Fremtids transportløsninger: Autonome busser i Trysil» var det tett samarbeid både med Mobility Forus som inngår i flere prosjekter som er støttet av European Union's Horizon 2020.

Svensk side av SITE-prosjektet har hatt samarbeid med MARA – prosjektet (Mobility and Accessibility in Rural Areas) som inngår i EU Interreg. Baltic Sea Region.

Aktiviteter og økonomi

Listan som redovisas nedan är aktiviteter enligt bifallsbeslut. Aktivitetsplanen har reviderats under projektets gång utifrån förutsättningarna och pandemins restriktioner och de faktiskt genomförda aktiviteterna redovisas i respektive WP-paket under rubriken Mål och resultat.

Aktivitet	Beskrivning
WP 1 Administrasjon og kommunikasjon	Rekruttering og oppstart - projektstart var redan hösten 2019, men projektmedarbetare rekryterades och började först i mars-april 2020, precis då besöksnäringen stängde ned pga pandemin. Några medarbetare slutade redan under år 1 och ersattes inte, vilket gjort projektteamet underbemannat. Oppstartskonferanse - var bokad och klar i mars 2020, men kunde inte genomföras varken då eller senare, utan blev inställd. Men bokad och förbetald föredragshållare, nyttjades vid slutkonferensens istället. Studiereise i SITE-regionen for politikere - var också bokad och klar i mars 2020., men fick flyttas fram flertalet gånger. I april 2021 genomfördes en digital "resa" för politiker i väntan på den fysiska resan som kunde genomfördes i april 2022 med 40 deltagare. Møter i styringsgruppen - 4 ggr per år fick genomföras digitalt fram till nov 2021, då vi för första gången fysiskt kunde mötas och träffas över landsgränsen.. Møter i prosjektgruppen - 1 ggr / månad har genomförts digitalt under hela projektperioden. Första fysiska arbetsmötet, då projektgruppen äntligen kunde träffas var i okt-nov 2021. Kommunikasjonstiltak i flg prosjektplan - En Facebook sida fanns kvar från tidigare projektperiod, men en ny hemsida skapades med ny domän, då tidigare domän sålts. Økonomi og rapportering - ekonomisk redovisning har projektekonomen ansvarat för medan rapportering har projektledare har Avslutningskonferanse - arrangerades 2 juni 2022 tillsammans med destination Trysil med över 140 deltagare. Sammanfattning och kommentar - inställd Oppstartskonferens och digitala möten för både styrgrupp och projektgrupp har sparat tid och pengar, men inte gynnat uppstartsprocessen. Inte heller färre medarbetare i projektteamet har gynnat framdriften. Politikerresan och många andra aktiviteter bokades av och på flera gånger, vilket var tidskrävande.
WP 2: En Hållbar världsdestination	Remerking bærekraftig reisemål/sertifisering - Alla 4 destinationer har genomgått omcertifiering, där Trysil var först ut med den nye standarden 3.0. Kommunikasjon mot gjest inkl. merkeordningen - i ett pilotprojekt tillsammans med AWAKE skapades verktyg som hjälper destinationer att kommunicera hållbarhet på ett trovärdigt sätt. Verktöget är taget i bruk i både Trysil och Engerdal och har presenterats nationellt. Avfall og gjenvinning i SITE- regionen - Utbyggnaden av fullskaliga sorteringstationer har fortsatt i Sälenfjällen och Idre. I Särna/Idre har ett test genomförts av ny typ av behållare. I Trysil jobbes det med å etablere nye avfallsstasjoner med Molocks med kildesortering i Trysilfjellet. I Engerdal har införande av skildesortering integrerats i kommunens nya klimatplan. Kartlegge og utvikle kollektivløsninger i SITE-regionen - en långt gången uppstart av pilotprojekt med autonoma fordon, fick till slut avbrytas av flera skäl, bla för att

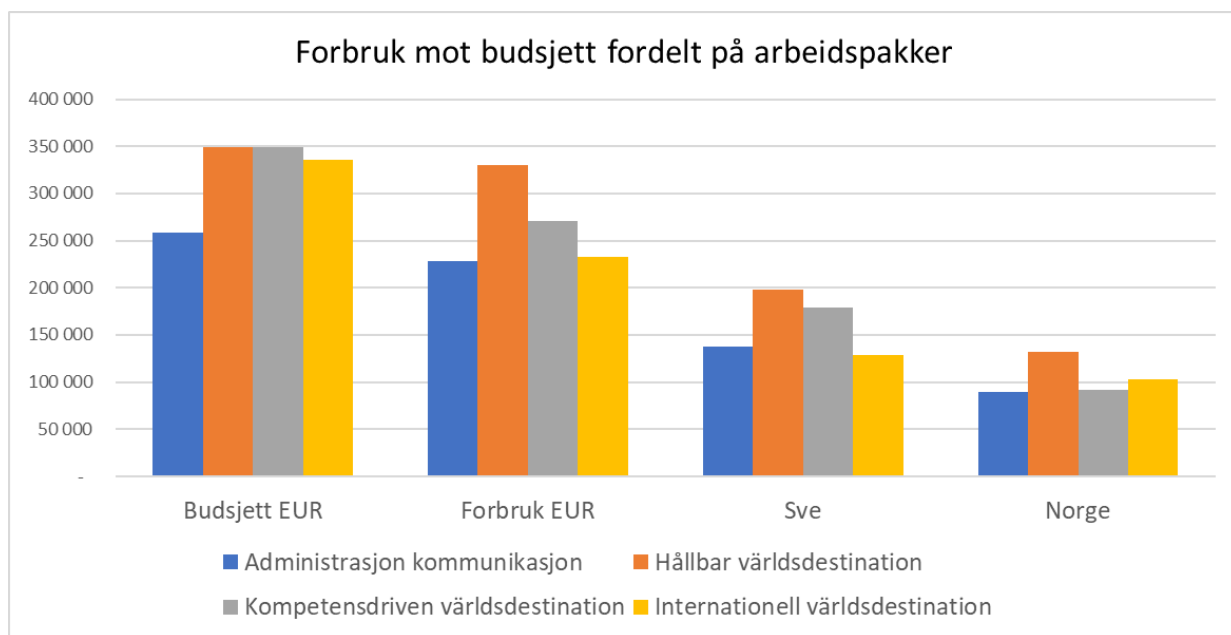
Aktivitet	Beskrivning
	önskemålen om olika mobilitet var så bred och större än vad projektgruppen kunde mäka med. Därför söktes och genomfördes förstudien SITE-Mobility som tillsammans med SITE 3 nu genererat en ny ansökan med mycket fokus på mobilitet. SITE3 har dock tillsammans med Högskolan Dalarna undersökt invånares behov av mobilitet i de två svenska kommunerna som är ett viktigt underlag. Hållbara helårsplasser - i och med pandemin så ökade turismen på svensk sida, vilket lyfte sommarsäsongen 2020-2021. På norsk sida har pandemin drabbat tursimen på året runt basis. <i>Sammanfattning och kommentar</i> - samtidigt som kostnader för mobilitetsaktiviteter begränsades, så ökade aktiviteterna och därmed kostnaderna kring certifieringen, GAP-analyser, kommunikationsverktyg för hållbarhet m.m.
WP 3: En kompetanse-drevet verdensdestinasjon	Kartlegge fremtidig kompetansebehov - en stor och mycket uppskattad kartläggning är gjord i ett 10-20 års perspektiv. Etablere struktur for kobling mellom kunnskapsprodusenter (inkl. FoU-miljøer) og brukere - Centrum för besöksnärforskning på Högskolan Dalarna driver sedan tidigare flera FoU-projekt i SITE-regionen och samarbetet har förstärkts under projektperioden. Utvikle en moderne vertskapsutdanning i SITE-regionen - På Workshops med Kairos Future identifierades behoven och samarbetspartnern Visit Dalarna har jobbat vidare med frågan. "Nyanlända i fjellet" - kompetansematching - Vid en rundringning till aktörer som tog emot nyanlända under förra projektperioden, så svarade majoriteten att de under rådande situation med pandemin inte kunde ta emot några under 2020-2021. Under våren 2022 anordnades en företagsmässa med jobbtorg, riktade bla till elever vid SFI. SITE-modellen: Arena for ideutveksling og samverkan - Önskan om doktorander på plats har inte fungerat under pandemin, men är nu på gång i och med nya ansökan. En ekspertgruppe på b-solution/EU har sett nærmere på grenseoverskridende utfordringer innen fagutdanning i vår region. Tiltakene i rapporten vil bli fulgt opp av Grensekomiteen Innlandet Dalarna. Fra mat til skandinavisk måltidsopplevelse - både en förstudie och genomförandefas som lever vidare är etablerad, där små mat- och dryckesproducenter kommer synliggöras för restauranger, livsmedelsbutiker och besökare. <i>Sammanfattning och kommentar</i> - Både "nyanlända" på fjället och arena med doktorander låg fel i tiden med pandemin, medan kartläggning av kompetensbehov och måltidsturism varit mycket uppskattade och är viktiga för det fortsatta arbetet.

Aktivitet	Beskrivning
WP 4: En internasjonal verdens-destinasjon	Forsterke eksisterende og utvikle nye grenseoverskridende pakketilbud - Med stängd flygplats och inställda flyg, kom möjligheten att bjuda hit reseoperatörer på visningsresor först sommaren 2022, men de blev desto mer uppskattade. I Engerdal har pakketilbud "Ekte Villmark" skapats. Digitalisering av markedskommunikasjon - digitaliseringen som helhet påskyndades av pandemin hos destinationerna och de flesta större anläggningarna på båda sidor gränsen för att kunna ha öppet trots restriktioner. Därtill har Trysil haft samarbeten med andra norska destinationer kring digitalisering. Kommunikasjon med kunde tilpasset internasjonale markedssegmenter - destinationerna har utvecklat och lyft fram cykel, vandring, skoter och mat, främst mot aktiva i Danmark, Tyskland, Nederländerna och England, samt skidåkning för barnfamiljer. Utvikle produkter med utgangspunkt i SITE-regionens kvaliteter - Lokal mat och dryck har lyfts fram på båda sidor gränsen i projektet «Skandinavisk måltidsturism» på en gemensam digital sälj- och mötesplats. Ökat intresse för naturbaserad ferie i fjällen i det egna hemlandet har påskyndat utvecklingen av led- och stigar för vandring, cykel, skidor och snöskoter. Studiereise med foretak og prosjektteam - genomfördes i juni 2022 till 2 utländska året-runt destinationer med liknande utmaningar som SITE-regionen, för att studera hur de arbetar med hållbarhetsfrågor kring mobilitet, året-runt verksamhet, kompetensförsörjning, avfall och återvinning. Styrgrupp och delar av projektgruppen deltog. Sammanfattning och kommentar - med stängda landsgränser och uteblivna utländska besökare och reseoperatörer som inte fick besöka SITE under 2/3 av projektperioden utmanade genomförandet av arbetspaket "internationellt". Men under 2022 kunde både reseoperatörer komma på besök och studieresa till utlandet ske och de påbörjade digitala projekten och produktutvecklingen kunde testas IRL.

Oppsummering av regnskapet i prosjektet

Prosjektet har hatt god kostnadskontroll og økonomistyring. Totalt har 82% av tildelte midler blitt benyttet. Detaljerte regnskaper er vedlagt i siste lægesrapport.

Post	Budsjett EUR	Regnskap EUR		
	SVE+NO	SVE+NO	SVE	NO
WP1 Administrasjon/kommunikasjon	258 279	227 719	138 050	89 669
WP2 Hållbar världsdestination	348 678	329 990	198 298	131 692
WP3 Kompetensdriven världsdestination	348 678	270 616	178 998	91 618
WP4 Internasjonell världsdestination	335 763	232 333	129 019	103 314
Sum	1 291 398	1 060 658	644 365	416 293

Forslag og ideer

Prosjekt med målsætning som bygger på innovasjon og utvikling, tjener på samarbeide med forskning. Men universitet og andre institutt som har forskningsmiljøer, besvarer ikke opphandlinger, hvilket er et lagkrav i Sverige. Man bør derfor allerede i planeringsstadiet se til å involvere de forskningsressurser man ønsker å nytte under prosjektet og se til å de er medsendende i søknaden til Interreg.

Det er en stor fordel om prosjektteamet som praktisk arbeider med framdriften av prosjektet ikke bare består av heltidsansatte "utfra", utan at det også inngår personer fra til eksempel destinationsbolag, kommune eller andre samarbeidspartnere som prosjektet arbeider med og for. Normalt återfinns disse representanter bare i en styrgruppe, men disse bør også tildeles timer eller mindre deltid i prosjektteamet, jmf sin ordinære tjenste. Det viser seg at de representanter som deltar i prosjektteamets regelmessige avstemningsmøter og kanskje til og med ansvar for noen aktivitet eller arbeidspakke, får betydelig bedre innsikt, forståelse og engasjement. Dette underletter samarbeide og samordning mellom ulike innsatser og sikrer at prosjektet fungerer innen etablerte strukturer, og ikke utenfor dem. Dessuten, etter prosjektets slutt, har påbegynte delprosjekt og aktiviteter større sjans å overleve og kan enklare drivas videre innen disse etablerte strukturer.

Prosjekt har mange ganger flere finansiere, som det regelmessig skal rapporteres til under prosjektperioden. Det underletter om bevilgede beslut fra finansiererne inneholder samme hovedmål, aktivitetsmål og indikatorer for prosjektet som lagesrapporter skal redovise på, så at det bare kreves en versjon av rapportering ved hver tilfelle. Det underletter ikke bare for prosjektleder, utan også for de som er satt til å sjekke rapportene hos hver finansier.

Ved grensoverskridende prosjekt ligger samordningsvinst i interessen, men ettersom prosjekt ikke får redovise inntekter, så må man se til å ikke skape behov for internfakturering etter anordnede samarrangementer. Det er viktig at i forvrig dele opp fakturane fra ulike leverandører på hver side grensen alternativt turas om å ta kostnadene for ulike arrangementer og aktiviteter.